

Sahici Bir İsyân: İsmet Özel 80 Yaşında!

İsmet Özel tartışmasız biçimde, seksen yaşı itibarıyla, en sahici ve en uzlaşmaz hatta en görkemli isyan bayrağının yegâne sahibi. O artık yaşayan en büyük Türk şairi sıfatını fazlasıyla hak ediyor.

Sol sosyalist, muhafazakâr milliyetçi ve radikal İslamcı gelenekten yetişen nesillerde onun şiirlerinin yarattığı tesirin oldukça fazla olduğunu söyleyebiliriz. Yarattığı şiirlerle sosyalist-devrimci fraksiyonlardan tutun milliyetçi fraksiyonlara ve hatta İslami tüm fraksiyonlara kadar nüfuz edebilmiş bir başka şair sanırım yoktur. Üstelik girdiği her zihinde şiirleriyle derin izler bırakarak ideolojileri aşan bir kimlikle hepimizi çepeçevre kuşatan bir etki bu.

Büyü deseniz değil, sihir deseniz değil, masal deseniz değil; bu ancak bir meşrep birlikteliği. Meşrebi bir olanlar arasındaki bu derin ve gizli ünsiyeti, onun şiirleriyle keşfediyoruz. Biz aslında onun şiirlerinde aynı dertten mustarip meşrepleri yani sadece birbirimizi okuyoruz...

Sanırım onun şiirleriyle insan nedir, hakikat nerede, isyanın hazzı, sahicilik arayışı, ölümüne samimiyet, vakur bir direniş gibi insanın kendini ve varlığını anlamlandırmaya dair büyük bir düşünce ve sorgu sarmalına dahil olmanın efsununu tattı âdemoğlu.

Bu durum dünyada kendini sürgünde gibi hissedenden ancak bunu onun kadar harikulade tanımlamakta âciz olan bizleri içine alan bir şeye tekabül ediyordu. Varoluş ve hayatı anlamlandırma çabası güden zihinleri çepeçevre saran bir şeydi bu. Vasatın ve aklın menfi normlarına karşı vicdanın protest ve isyancı tavrını açık edenlerin duruşuydu bu. Bize verilen ve sunulana kolay kabul etmeyen, özgün bir hikâyede durmadan kendini arayan, dünyayı ve nesnelere gözüdüğünden öte bir anlamla daha derinden kavrayabilenlerin vaveylasıydı.

Gündelik telaşlarla arası açık olanların ıstırabının arşa yükselen uğultusu ve ruhunda bu acıyı keskin biçimde duyabilenlerin büyüğü şairiydi İsmet Özel.

Doç. Dr. İbrahim Tüzer, İsmet Özel üzerine yazdığı, bu alanda yazılmış en yetkin ve saygın eser kabul edilen “Şiire Damıtılmış Hayat” eserinde kronolojik olarak şairin şiirle olan ilişkisini ve hayatı kavrayışını dönemlere ayırarak ele alıyor. Bu tahlile göre, ilk dönem şiirlerini “Geceleyin Bir Koşu” isimli şiir kitabında toplayan şair, kitabı 1966 yılında yayımlayacak ve bu kitaptaki temel mesele şairin kendi benliğini sorgulayışı, çocukluk anıları ve kendi bedeniyle kavgası olacaktır. Bireysel duyarlılıkla örülen bu kitap, şairin benliğiyle kavgasını ve kendi bedeniyle didişmesini temel konu olarak alacaktır.

İsmet Özel 1970’li yıllara gelindiğinde toplumsal bir sorumluluk hissetmeye başlayacak ve topluma dönük bu sorumluluk anlayışının karşılığını “sosyalist” olmakta bulacaktır. 1970 yılında Ataol Behramoğlu ile devrimci sanatı savunan “Halkın Dostları” dergisini çıkaran şair, bu yıllarda kendi benliğini esas alarak egemen biçimde yaşanan hayata dair toplumcu kaygılarla şiirler yazacaktır. “Partizan”, “Bir Devrimcinin Armonikası”, “Yaşamak Umrumdadır” gibi toplumcu temalı şiirlerini, salt toplumcu mesajlara indirgmeden kendi benlik duygusuyla imgesel ve imajinatif bir dille yaratan şair; tüm bu şiirlerini “Evet İsyân” kitabında toplayacaktır.

Eser Gürson, İsmet Özel’i yazısında anarken bu döneme dair şunları söyler: “Bu tip sancılı şairlerin garip yazgısıdır: Ya Rimbaud gibi yirmi birinde kopacak şiirden, ya Necip Fazıl gibi İslâmiyet yoluyla bir dinginlik bulacak, ya da İsmet Özel gibi partizan olacak.”

1971 yılından sonra sosyalist dünya görüşünü sorgulamaya başlayan ve bu sürecin sonunda, 1974 yılında Sezai Karakoç'un "Diriliş" dergisinde yayımlanan "Amentü" şiiriyle Müslüman dünya görüşünü ilan eden Özel, varoluşsal endişesini sahici bir arayışla mutlak bir emniyet alanına bağlayacaktır. Bu arayışında temel olarak kendi ifadesiyle, "neyin olağan, neyin olağan dışı veya olağanüstü olduğunu doğru dürüst tartamamanın acısını çeken" Özel, hayata ve topluma dair konumunu sorguladığını bu sözlerle belirtir. Şairin bu arayışının neticesi olarak "korku ve tedirginlik içinde olmadan yürüyebileceği yol" diye tariflediği kavrayışının kaynağı ise "insanın içinde her tür dalgalanmadan etkilenmeyecek bir mutlak bulunduğu inancı" olacaktır.

İsmet Özel sosyalizmden İslam'a geçiş sürecini kendi biyografisi niteliğinde olan "Waldo Sen Neden Burada Değilsin?" adlı eserinde masalsi bir dille dışarıdan gözlemleyerek şöyle yazar: "Bir şair İsmet Özel varmış, iyi şiirler yazarmış, nasıl olmuşsa bu İsmet bir gün komünist olmuş. Gel zaman git zaman İsmet Özel'in duyguları, düşünceleri, inançları değişmiş ve Müslümanlığı bir hayat yolu olarak benimsemiş..."

1980'li yıllara gelindiğinde Özel, aradığı mutlak emniyeti bulacak ve bundan sonra insan hayatına daha fazla dokunur kılmak adına kendi benliğinden yola çıkarak şiirler kaleme alacaktır. Bu şiirlerini "Celladıma Gülümserken Çektirdiğim Son Resmin Arkasındaki Satırlar" başlığıyla kitaplaştırır.

İbrahim Tüzer, bu döneme dair Özel'in sahicilik arayışının sürdüğünü ve antikonformist tavrının şahsiyet üzerinden sorgulandığını belirtiyor. Özel'in bu dönemde insanların verileri yaşayıp gitme ve kendine sunulanı kolayca kabul etme anlayışını yadırgadığını söyleyen Tüzer, "Özel, bu bakış açısıyla insanların kendilerine sunulanı kolayca kabul ediyor olmalarını, benliklerine yabancılaşarak yaşayıp gitmelerini ve modern dünyanın şahsiyetler üzerinde kurduğu baskı alanlarını ironiyle karışık biçimde şiirselleştirir" diyerek ifade eder.

Şairin geçirdiği bu dönüşüm her ne kadar dünya görüşünü değiştirmek gibi görünse de, bana kalırsa, onda devrimciliğin "protest tavrı" her daim devamlılık gösterir. İdeoloji ve dünya görüşünden bağımsız olarak Özel, kabul ettiği ve edeceği tüm kimlikleri sahici, protest, hakikati arayan vicdani meşrebiyle yorumlamaya devam edecektir. Sahip olduğu vakur kendilik anlayışı bize bunu açıkça gösteriyor.

İsmet Özel 90'lı yıllarda "Bir Yusuf Masalı" kitabının giriş kısmında yayımladığı İslami temalı "Naat", "Münacat" ve "Dibace" şiirleriyle Müslüman dünya görüşünün onun üzerinde yarattığı etkiyi en yetkin biçimde ortaya koyacaktır. İbrahim Tüzer'e göre bu eser, insanın modern zamanlarda "eşref-i mahlukat" olarak hiçe sayılması ve mecbur bırakılmışlıklarına yöneliktir. Tüzer, bu eserde biçimce bir kırılmanın da yaşandığını ve mesnevi tarzı bir söyleyiş ve bölümlenme ile ilahi güce yakarış, Peygamber'e sesleniş gibi temaların bunun göstergesi olduğunu belirtir.

İsmet Özel 2000'li yıllara gelindiğinde karşımıza "Of Not Being A Jew" adlı şiir kitabıyla ortaya çıkacaktır. Arka Kapak dergisine verdiği röportajda Tüzer, Özel'in kimi yerde anlaşılammış olmanın verdiği huzursuzluğu, kimi yerde insanların sıradanlaşmışlıklarını açık etmeyi bir tür kırgınlıkla şiirlerine yansıttığını belirtir. İlerleyen yaşıyla bu eserde uzayan şiirleri Tüzer, imgelerdeki yaratıcılığın azalmasına bağlar.

İsmet Özel, genel olarak şiirin ve şiir yazmanın amacının neye tekabül ettiğine dair önümüze varlığa dair farkındalığı oldukça yüksek bir şair portresi koyuyor.

Özel, şiiri “yeterince anlaşılmamış bir şeyin etkili bir anlatıma kavuşturulma çabası” olarak tarif ediyor. Neden şiir okuruz sorusuna verdiği cevap ise “Herhalde yokluğunu hissettiğimiz bir şeyleri tamamlamak, bir zorluğu gidermek ve nihayet bir doyum sağlamak için” şeklindedir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın mısrayı köpüğe benzetmesini şiire genişletir. Bu köpük ona göre, “bir tamamlama, bir kaçınılmaz fazlalık, yerini bulamamış insanlığın çalkantısından doğmuş” bir köpüktür. Şaire göre şiir okuyanlar, varlığının anlamıyla meşgul olan zihinlerin, estetik kaygısını, sezislerini ortalamanın yukarısına taşıyabilmek için yeni bir dünya yaratma teşebbüsü olanlardır. Bu yüzden İsmet Özel topluma mal olmaktan ziyade “insan” olduğunu derinlemesine idrak edenlerin şairidir.

İnanıklarımız adına mücadelemizde direniş gücü, insanlık anlayışımıza dair onurlu bir kendilik ve nihayet kadim ve kavi bir duruş, işte Özel’in bize ahir ömründe hediyesi bunlar. Fanilere aşkın bu dizelerden biz fanilere uzanan tüm bu isyankâr teselliler; bilinç dışımızda insan zaten insanüstüdür dedirten şeyler.

İsmet Ağabey’e sekseninci yaş vesilesiyle uzun ve hayırlı ömürler diliyorum. Ona ancak yaşamak düşer çarkların gövdesinde; aşkımıza ve kavgamıza aydınlık getiren, kalbimizi topraktan sıyıran boğuk sesiyle, yıkılma sakın ağabey, yıkılma...

Kutlu Kağan Dalkılıç, "Sahici Bir İsyân: İsmet Özel 80 Yaşında!"

<https://www.fikirtepedi.com/kutlu-kagan-dalkilic/sahici-bir-isyân-ismet-ozel-80-yasinda/>

(Yayın Tarihi: 19 Eylül 2024).